ΕΤΟΣ Δ'. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 21 Σεπτεμβρίου 1914 ΑΡΙΘ. 196.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

ΟΜΙΛΙΑ ΚΗ'.

ΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΑΙΤΗΜΑ

**«*Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον*
» *δὸς ἡμῖν σήμερον*».**

Ὅταν, Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, ὅταν ἠρχίσαμεν νὰ ἐξηγῶμεν καὶ ἀναπτύσσωμεν τὸ τέταρτον αἴτημα τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς, ἐσπεύσαμεν νὰ φανερόσωμεν εἰς ὑμᾶς, ὅτι ἡ τροφὴ τοῦ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συνισταμένου ἀνθρώπου εἶναι διπλῆ, πνευματικὴ καὶ ὑλική. Κατεδείξαμεν δὲ ὅτι πνευματικὴ τροφὴ τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι, πρῶτον, ἡ θεία Εὐχαριστία καί, δεύτερον, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Ἤδη ὑπολείπεται ἡμῖν νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῆς ὑλικῆς αὐτοῦ τροφῆς, τῆς τροφῆς δηλονότι τοῦ σώματος. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου θὰ περιστραφῶσιν αἱ ἑπόμεναι ὁμιλίαι ἡμῶν.

«*Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον*».

Διατί ὁ Κύριος ἡμῶν ἐνετείλατο ἡμῖν νὰ αἰτώμεθα τὸν ἄρτον τῆς κάθε ἡμέρας; Καὶ ἐν πρώτοις διατί νὰ αἰτώμεθα ἄρτον; Ἐνετείλατο ἡμῖν νὰ αἰτώμεθα ***ἄρτον,*** διὰ νὰ διδάξῃ ἡμᾶς ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἀρκώμεθα εἰς πάντα ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς ἡμᾶς, εἰς πάντα ὅσα εἶναι ἀναπόφευκτα

διὰ τὴν ἡμετέραν συντήρησιν· *«ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα τούτοις » ἀρκεσθησόμεθα»*. Ὅταν δηλονότι ἔχωμεν τὴν τροφὴν καὶ τὴν ἐνδυμασίαν ἡμῶν νὰ ἀρκώμεθα εἰς ταῦτα καὶ νὰ μὴ ζητῶμεν τὰ περιττὰ καὶ μάλιστα ὅσα ἀνάγονται εἰς τὰ εἴδη τῆς πολυτελείας. Ἐντειλάμενος ἡμῖν ὁ Κύριος νὰ αἰτώμεθα *ἄρτον* ἐνετείλατο ἅμα νὰ γυμνάζωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὴν αὐτάρκειαν, τὴν ἐγκράτειαν, τὴν Εὐαγγελικὴν πτωχείαν καὶ τὸ μὴ προσηλώνειν τὴν ἡμετέραν καρδίαν εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς.

Ἀλλὰ πόσον ὀλίγοι εἶναι οἱ ἔχοντες τὴν διάθεσιν νὰ εὐχαριστῶνται, νὰ ἀρκῶνται εἰς μόνα τὰ ἀναγκαιοῦντα αὐτοῖς καὶ ἑπομένως πόσον ὀλίγοι εἶναι ὅσοι εἰλικρινῶς αἰτοῦνται τὸν ἐπιούσιον μόνον ἄρτον! Οἱ πλεῖστοι καταβιβρώσκονται ὑπὸ τῆς ἀσβέστου δίψης τοῦ νὰ ἀποκτήσωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερα, νὰ πλουτίζωσι καθ' ἑκάστην ἀκόμη περισσότερον, νὰ συλλέγωσι θησαυρούς, νὰ ἐπισωρεύωσι πλούτη. Οἱ τοιοῦτοι ὅσον περισσότερα ἀποκτῶσι, τόσον περισσότερα ἀκόμη ἐπιθυμοῦσι, διότι ὁ φιλάργυρος καὶ ὁ φιλόδοξος εἶναι περισσότερον στενοχωρημένος δι' ὅσα δὲν ἀπέκτησαν, παρ' ὅσον εἶναι εὐχαριστημένοι δι' ὅσα ἔχουσιν ὑπὸ τὴν ἑαυτῶν κατοχήν. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἀνήσυχοι καὶ δυσηρεστημένοι πάντοτε καταγίνονται εἰς τὸ νὰ δημιουργῶσι νέας ἀνάγκας καὶ εἰς τὸ νὰ ἐξευρίσκωσι τὸν τρόπον τῆς τούτων ἱκανοποιήσεως. Πῶς λοιπὸν θὰ τολμήσωσιν ὕστερον ἀπὸ ὅλα αὐτὰ νὰ εἴπωσι πρὸς τὸν Θεόν, δὸς ἡμῖν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον σήμερον, τ. ε. δὸς ἡμῖν σήμερον πᾶν ὅ,τι ἀναγκαιοῖ ἡμῖν, ὅταν δὲν εἶναι εὐχαριστημένοι εἰς τοῦτο, ἀλλ' ἐπιθυμοῦσι καὶ ἀγωνίζονται νὰ ἀποκτήσωσι τὰ περισσότερα ; Βεβαίως ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ βελτιώσῃ τις τὴν θέσιν του καὶ νὰ ἀποκτήσῃ εὐπορίαν τινὰ δι' ἐργασίας ἐντίμου, τοῦτο δὲν εἶναι ἀπηγορευμένον. Ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπερ ἀντίκειται εἰς τὸ τέταρτον αἴτημα τῆς Κυριακῆς προσευχῆς εἶναι ἡ μανιώδης ἐκείνη πλεονεξία καὶ ἀπληστία, τὴν ὁποίαν παρατηρεῖ τις εἰς πολλοὺς ἀνθρώπους σήμερον, εἶναι ἡ βδελυρὰ φιλαργυρία ἡ ὁποία ἔχει αἰχμαλωτίσῃ καὶ πολλοὺς Χριστιανούς.

Ἰδοὺ διατὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐνετείλατο νὰ αἰτώμεθα ἁπλῶς ὅ,τι εἶναι ἀναγκαῖον, ὅ,τι εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ διὰ τὴν ἡμετέραν ὕπαρξιν, τὸν ***ἄρτον***. Ἀλλὰ προσέθηκε καὶ τὸ ὅτι ὀφείλομεν νὰ αἰτώμεθα τοῦτον καθ' ἑκάστην. «*Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον*». Ἀλλὰ διατί νὰ ζητῶμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ τὰ ἀναγκαιοῦντα ἡμῖν μόνον διὰ τὴν ***σήμερον***, τὴν σημερινὴν ἡμέραν, χωρὶς διόλου νὰ ἀνησυχῶμεν διὰ τὴν αὔριον, διὰ τὸ μέλλον ; Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τούτου διδάσκει ἡμᾶς ὅτι ὀφείλομεν τὴν κάθε ἡμέραν νὰ προστρέχωμεν εἰς τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ, νὰ ἐξομολογώμεθα ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν ἡμετέραν ἔνδειαν καὶ δυστυχίαν καὶ νὰ αἰτώμεθα παρ' αὐτοῦ ὅσα εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖα διὰ τὴν συντήρησιν τῆς ζωῆς ἡμῶν. Ἐπὶ πλέον διδάσκει ἡμᾶς ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ ἀνησυχῶμεν διὰ τὸ μέλλον, ἀλλὰ τὴν ἐλπίδα ἡμῶν πᾶσαν νὰ ἀναθέτωμεν εἰς τὴν Πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, ἥτις οὐδέποτε θὰ ἐγκαταλείψῃ ἡμᾶς. Αὕτη ἐχορήγησεν ἡμῖν τὰ ἀναγκαιοῦντα ἐν τῷ παρελθόντι, αὕτη ἐστιν ἡ χορηγοῦσα ἡμῖν ταῦτα καθ' ἑκάστην, καὶ ἑπομένως οὐδ' ἐν τῷ μέλλοντι παύσεται χορηγοῦσα ἡμῖν πάντα ὧν ἔχομεν ἀνάγκην. «***Ἐμβλέψατε***, λέγει ὁ » Σωτήρ, ***εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θερίζου-***

» σιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέ-
» φει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν ;.... Καταμάθετε τὰ κρίνα
» τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ
» Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. Εἰ δὲ τὸν
» χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ
» Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμεῖς ὀλιγόπιστοι ;»

Ἀλλ' ἐνταῦθα δέον νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τῶν ἀνωτέρω λόγων του δὲν θέλει νὰ ἀπαγορεύσῃ πᾶσαν ἐν γένει μέριμναν, πᾶσαν σκέψιν διὰ τὸ μέλλον· οὐχί, διότι ὑπάρχουσι μέριμναι, ὑπάρχουσιν ἀσχολίαι νομιμώτατοι, φυσικώτατοι, ἐπιβαλλόμεναι ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων, τὰς ὁποίας οὐδεὶς δύναται νὰ καταδικάσῃ. Ἀλλ' ἕτερον τὸ σκέπτεσθαι διὰ τὸ μέλλον καὶ ἕτερον, ὅλως διάφορον, τὸ ταλαιπωρεῖσθαι χάριν τοῦ μέλλοντος. Τὸ λαμβάνειν μέτρα διὰ τὸ μέλλον καὶ προφυλάξεις διὰ τὰ ἐνδεχόμενα νὰ συμβῶσι, τὸ τοιοῦτον εἶναι συνετὴ καὶ ἀξιέπαινος πρόβλεψις, τὴν ὁποίαν οὐδόλως καταδικάζει ὁ Θεός. Τοὐναντίον καταδικάζει τὴν ἀπρονοησίαν ἐκείνων ὅσοι σπαταλῶσι χωρὶς σκέψιν καὶ χωρὶς κανένα λογαριασμὸν, καταβροχθίζοντες ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀφρόνως, ὅσα ἦσαν ἀρκετὰ νὰ διαθρέψωσιν αὐτοὺς ἐπὶ ὁλόκληρον ἑβδομάδα, καὶ πρὸ πάντων ἐὰν οὗτοι ἤθελον εἶσθαι οἰκογενειάρχαι ὑποχρεωμένοι νὰ τρέφωσι καὶ ἀνατρέφωσι τέκνα. Ἐκεῖνο ὅπερ ὁ Θεὸς ἀποδοκιμάζει εἶναι τὸ ἑξῆς· εἶναι ἡ ταλαιπωρία, ἡ ἀνησυχία, ἡ διηνεκὴς ἀγωνία, τὴν ὁποίαν δοκιμάζουσιν οἱ φιλάργυροι εἰς τὸ νὰ διακρατήσωσιν ὅσα ἔχουσι καὶ εἰς τὸ νὰ χορτάσωσι τὴν ἑαυτῶν ἀπληστίαν κερδίζοντες διὰ θεμιτῶν καὶ ἀθεμίτων μέσων ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερα. Τὴν τοιαύτην μέριμναν καταδικάζει ὁ Θεός, διότι εἶναι ἁμαρτία οὐχὶ ἡ τυχοῦσα. Διατί δὲ εἶναι ἁμαρτία; Διότι προδίδει ὅτι ὁ ἐναγωνίως μεριμνῶν οὐδεμίαν ἔχει πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπίδα, ἀλλ' ὅτι τὰ πάντα ἐξαρτᾷ ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του καὶ μόνον, ἀπὸ τὸ ἐμπόριόν του, τὴν βιομηχανίαν του, τὰς ἐπιχειρήσεις του, τίποτε ἀπολύτως δὲν ἀπεκδέχεται παρὰ τοῦ παναγάθου Θεοῦ, καὶ διότι δεικνύει ἀκόμη ὅτι ὁ τοιοῦτος οὐδόλως μεριμνᾷ περὶ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς καὶ τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, ἀπερροφημένος καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ τῆς σκέψεως τοῦ πλουτισμοῦ καὶ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἑαυτοῦ ἀγαθῶν.

«*Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον*», Πάτερ ἐπουράνιε. Δὸς ἡμῖν τὴν ἀναγκαίαν διὰ τὴν ὕπαρξιν ἡμῶν τροφήν. Δὸς ἡμῖν ὅ,τι εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον διὰ τὴν συντήρησιν τῆς ἡμετέρας ζωῆς· οὐδὲν πλέον ἐπιθυμοῦμεν. Δὲν ζητοῦμεν πλούτη, διότι φοβούμεθα μὴ ταῦτα ἀποσπάσωσι τὴν καρδίαν ἡμῶν ἀπὸ σοῦ, διότι ἡ ἁγία Γραφὴ σαφῶς κηρύττει, «*οὐδεὶς δύναται Θεῷ δουλεύειν καὶ Μαμμωνᾷ*». Δὸς ἡμῖν, ἑνὶ λόγῳ, ὅ,τι ἡ πατρική σου ἀγάπη κρίνει καλὸν καὶ συμφέρον εἰς ἡμᾶς ἵνα εὐχαριστῶμεν καὶ εὐλογῶμεν τὸ πανάγιον καὶ προσκυνητόν σου Ὄνομα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

ΟΜΙΛΙΑ ΟΒ΄.

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ο ΙΕΡΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΣΥΝΙΣΤΩΝ ΤΗΝ ΚΑΤ' ΙΔΙΑΝ ΑΝΑΓΝΩΣΙΝ ΤΩΝ ΑΓ. ΓΡΑΦΩΝ

«Οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι τινὰ σωθῆναι μὴ συνεχῶς »ἀναγνώσεως ἀπολαύοντα πνευματικῶς».
(Χρυσοστόμου λόγος Γ' εἰς τὸν Λαζαρον)

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί· ἀκούσαντες παλλάκις νὰ κάμνω τόσον ἐπαινετικὸν λόγον περὶ τῶν εὐγλωττοτάτων κηρυγμάτων τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, θὰ ἐπιθυμῆτε βεβαίως ἤδη ν' ἀκούσετε, εἰ δυνατόν, καὶ ἕνα ἐκ τῶν λόγων αὐτοῦ τούτων, ἔστω καὶ μεταβεβλημένον εἰς τὴν σημερινὴν ἡμῶν γλῶσσαν καὶ συντομευμένον εἰς τὰ ὅρια τῶν ἰδικῶν μας διδαχῶν. Θέλων νὰ ἱκανοποιήσω τὴν εὔλογον ταύτην ἐπιθυμίαν σας, θά σας παρουσιάσω σήμερον ὡς παράδειγμα τοῦ χρυσοστομικοῦ κηρύγματος ἕνα λόγον τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, τὸν ὁποῖον ἐπροτίμησα ὄχι μεταξὺ τῶν καλυτέρων ἐκ τῶν λόγων αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς σύμφωνον μὲ τὴν σειρὰν τῶν ὁμιλιῶν μας τούτων· ἤτοι τὸν λόγον ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον προτρέπει τοὺς ἀκροατὰς αὐτοῦ νὰ μὴ ἀρκῶνται μόνον εἰς τὴν ἀκρόασιν τῶν ἁγίων Γραφῶν τῶν ἐπ' Ἐκκλησίας ἀναγινωσκομένων, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναγινώσκουν αὐτὰς συνεχῶς κατ' ἰδίαν, ἐὰν θέλουν νὰ σωθοῦν· διότι ἀδύνατον, λέγει, ἀδύνατον νὰ σωθῇ τις ἐὰν συνεχῶς δὲν τρέφῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ μὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἱερῶν Γραφῶν. «Οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι τινὰ σωθῆ-» ναι μὴ συνεχῶς ἀναγνώσεως ἀπολαύοντα πνευματικῆς».

«Πάντοτε, λέγει, σᾶς παρακαλῶ, ἀγαπητοί μου ἀκροαταί, καὶ οὔτε θὰ παύσω ποτὲ νὰ παρακαλῶ, ὅπως προσέχητε ὄχι μόνον εἰς ὅσα λέγονται καὶ ἀναγινώσκονται ἐδῶ εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον ναόν, ἀλλὰ καὶ ὅταν εὑρίσκεσθε εἰς τὴν οἰκίαν σας νὰ ἀσχολῆσθε συχνάκις εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων Γραφῶν. Τοῦτο δὲν ἔπαυσα νὰ συμβουλεύω πάντοτε καὶ εἰς τοὺς ἐπισκέπτας μου. Διότι ἄς μὴ μου προβάλῃ τις τὰς ἑξῆς ἀξιομέμπτους δικαιολογίας· ὅτι δηλαδὴ εἶμαι προσηλωμένος εἰς τὸ δικαστήριον, ὅτι εἶμαι δημόσιος ὑπάλληλος, ὅτι ἐξασκῶ τέχνην, ὅτι εἶμαι ἔγγαμος, καὶ

ἀνατρέφω παιδία, καὶ εἶμαι προστάτης οἰκογενείας, ὅτι εἶμαι ἄνθρωπος κοσμικός, ὅτι δὲν εἶναι ἰδικόν μου ἔργον νὰ ἀναγινώσκω τὰς Ἁγίας Γραφάς, ἀλλ' εἶναι ἔργον ἐκείνων οἵτινες ἀπηρνήθησαν τὸν κόσμον, καὶ κατῴκησαν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, καὶ οἱ ὁποῖοι διανύουν ὅλον αὐτῶν τὸν βίον εἰς τὴν ἐρημίαν ἐκείνην ἐν προσευχῇ καὶ μελέτῃ. Τί λέγεις, Χριστιανέ μου; Δὲν εἶναι ἰδικόν σου ἔργον νὰ προσέχῃς εἰς τὰς Γραφάς, ἐπειδὴ σὲ ἀπασχολοῦν μυρίαι φροντίδες; Ἰδικόν σου ἔργον εἶναι μᾶλλον παρὰ ἐκείνων. Διότι ἐκεῖνοι, οἱ ἐρημῖται δὲν ἔχουν τόσην ἀνάγκην τῆς ἐκ τῶν θείων Γραφῶν βοηθείας, ὅσον οἱ εὑρισκόμενοι ἐν τῷ μέσῳ πολλῶν ἀσχολιῶν. Διότι οἱ μὲν μοναχοί, ἐπειδὴ ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὴν ἀγορὰν καὶ ἀπὸ τοὺς θορύβους αὐτῆς, καὶ κατεσκεύασαν τὰς καλύβας των εἰς τὴν ἐρημίαν, καὶ μὲ κανένα δὲν ἔχουν σχέσιν, ἀλλὰ ζῶσιν ὡς φιλόσοφοι ἀμέριμνοι καὶ ἥσυχοι, εἶναι ἠθικῶς ἀσφαλεῖς, ὡς ἐὰν εἶναι ἠγκυροβολημένοι εἰς τὸν ἀσφαλῆ λιμένα· ἡμεῖς δέ, οἱ ὁποῖοι ταλαντευόμεθα ὡς ἐὰν ἤμεθα εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, καὶ εἴμεθα κατάφορτοι ὑπὸ μυρίων ἁμαρτιῶν, ἔχομεν πάντοτε ἀνάγκην συχνῆς καὶ ἐπανειλημμένης παρηγορίας ἐκ τῶν Γραφῶν. Ἐκεῖνοι, οἱ μοναχοὶ κάθηνται μακρὰν τοῦ ἀγῶνος, δι' αὐτὸ καὶ δὲν λαμβάνουν πολλὰ τραύματα· σὺ ὅμως στέκεις διαρκῶς εἰς τὴν παράταξιν, καὶ δέχεσαι συχνὰς τὰς πληγάς· διὰ τοῦτο καὶ περισσοτέρων φαρμάκων ἔχεις τὴν ἀνάγκην. Διότι καὶ ἡ σύζυγός σού σε ἐρεθίζει, καὶ ὁ υἱός σού σε λυπεῖ, καὶ ὁ ὑπηρέτης σε ἐξοργίζει, καὶ ὁ ἐχθρός σε ἐπιβουλεύεται, καὶ ὁ φίλος σε βλέπει μὲ βάσκανον ὄμμα, καὶ ὁ γείτων σε βλάπτει, καὶ ὁ συστρατιώτης σε ὑποσκελίζει, πολλάκις καὶ ὁ δικαστής σε φοβερίζει, καὶ ἡ πενία σε στενοχωρεῖ, καὶ ὁ θάνατος τῶν οἰκείων σε θλίβει, καὶ ἡ εὐτυχία σε καθιστᾷ ὑπερήφανον, καὶ ἡ δυστυχία σε καταβάλλει, καὶ πολλαὶ μὲν ἀφορμαὶ ὀργῆς, πολλαὶ δὲ ἀφορμαὶ φροντίδων, πολλαὶ δὲ αἰτίαι λύπης καὶ ἀθυμίας, πολλοὶ δὲ πειρασμοὶ πρὸς κενοδοξίαν καὶ ὑπερηφάνειαν, πολλαὶ τοιαῦται ἀφορμαὶ καὶ ἀνάγκαι ἐξ ὅλων τῶν μερῶν μᾶς περιστοιχίζουν, καὶ ἀναρίθμητα πανταχόθεν μᾶς ἐκτοξεύονται τὰ βέλη· διὰ τοῦτο καὶ ἔχομεν διηνεκῶς ἀνάγκην τῆς πανοπλίας τῶν Γραφῶν. Διότι μάθε, λέγει, ὅτι ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνεις καὶ ἐπὶ ἐπάλξεων πόλεως περιπατεῖς. Διότι αἱ ἐπιθυμίαι τῆς σαρκὸς τῶν ζώντων ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κόσμου κατεξανίστανται περισσότερον· ἐπειδὴ καὶ μία ὄψις ὡραία καὶ ἓν σῶμα λαμπρὸν διὰ μέσου τῶν ὀφθαλμῶν προσβάλλει τὴν ψυχήν, καὶ λόγος αἰσχρὸς διὰ μέσου τῆς ἀκοῆς εἰσχωρήσας θορυβεῖ καὶ ταράσσει τὸν λογισμόν μας. Πολλάκις δὲ καὶ μελῳδία ἄσεμνος χαλαρώνει τὴν σταθερότητα τῆς ψυχῆς. Καὶ τί λέγω ταῦτα; Διότι καὶ τῶν ἀρωμάτων ἡ ὀσμή, ἡ ὁποία ἐξ ὅλων τούτων φαίνεται πολλάκις ὅτι εἶναι ἡ πλέον ἀσήμαντος, ἐὰν τυχὸν προσπέσῃ εἰς τὴν ὄσφρησιν τοῦ διαβάτου ἀπὸ γυναῖκας ἀσέμνους, τὸν συλλαμβάνει αἰχμάλωτον καὶ τὸν ἀπάγει μεθ' ἑαυτῆς διὰ τῆς ἁπλῆς καὶ μόνον συναντήσεως.

Καὶ πολλὰ τοιαῦτα ὑπάρχουν τὰ ὁποῖα μᾶς πολιορκοῦν τὴν ψυχήν· καὶ ἔχομεν ἀνάγκην τῶν θείων φαρμάκων, ὥστε καὶ τὰ ἕλκη τὰ ὁποῖα μᾶς γίνονται νὰ ἰατρεύωμεν, καὶ ὅσα δέν μας ἔγιναν μὲν ἀκόμη, μέλλουν ὅμως νὰ μᾶς προσβάλουν, νὰ τὰ προλαμβάνωμεν, σβύνοντες ἀπὸ μακρὰν τὰ βέλη τοῦ διαβόλου, καὶ ἀποκρούοντες αὐτὰ διὰ τῆς συχνῆς ἀναγνώ-

σεως τῶν θείων Γραφῶν. Διότι δὲν εἶναι, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σωθῇ τις, ἐὰν δὲν ἀπολαμβάνῃ συχνὴν πνευματικὴν ἀνάγνωσιν· ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ εὐχάριστον θὰ ἦτο, ἐὰν καὶ μεθ' ὅλην τὴν διηνεκῆ ταύτην φροντίδα περὶ σωτηρίας ἡμῶν ἠθέλομεν δυνηθῇ ποτε νὰ σωθῶμεν. Ὅταν δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τραυματιζώμεθα, κἀμμίαν δὲ ἰατρικὴν περιποίησιν δὲν ἀπολαμβάνομεν, ποία σωτηρίας ἐλπὶς μᾶς μένει πλέον; Δὲν βλέπεις τοὺς χαλκεῖς, τοὺς χρυσοχόους, καὶ τοὺς παρομοίους τεχνίτας, ὅτι ὅλα τὰ ἐργαλεῖα τῆς τέχνης αὐτῶν τὰ ἔχουν πλήρη καὶ ἄρτια, καὶ εἴτε πεῖνα πολλὴ τοὺς ἀναγκάζει, εἴτε πενία καὶ πτωχία τοὺς στενοχωρεῖ, προτιμοῦν μᾶλλον νὰ ὑπομείνουν τὰ πάντα παρὰ νὰ πωλήσουν κἀνὲν ἐκ τῶν ὀργάνων τῆς τέχνης των καὶ νὰ προμηθευθοῦν τοιουτοτρόπως τὰ μέσα τῆς διατροφῆς των; Πολλοί, ὡς γνωστόν, πολλάκις ἐπροτίμησαν μᾶλλον νὰ δανεισθοῦν διὰ νὰ διαθρέψουν τὴν οἰκογένειαν αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα των, παρὰ νὰ πωλήσουν ἔστω καὶ τὸ μικρότατον ἐκ τῶν ἐργαλείων τῆς τέχνης των· καὶ πολὺ εὐλόγως πράττουσι τοῦτο. Διότι γνωρίζουν οἱ τεχνῖται, ὅτι ἐὰν πωληθοῦν ἐκεῖνα, ἄχρηστος βεβαίως θὰ εἶναι τότε δι' αὐτοὺς ὅλη των ἡ τέχνη, καὶ κάθε μέσον μελλούσης εὐτυχίας λείπει πλέον. Διότι, ἐὰν μὲν ἐκεῖνα, τὰ ἐργαλεῖα παραμένουν, δύνανταί ποτε μὲ τὸν καιρὸν νὰ ἐξοφλήσουν τὰ γενόμενα δάνεια, ἐξακολουθοῦντες νὰ ἐργάζωνται τὴν τέχνην των. Ἐὰν ὅμως μίαν φορὰν ἤθελαν τὰ πωλήσει εἰς ἄλλους, κἀμμίαν παρηγορίαν πλέον δὲν θὰ δυνηθοῦν νὰ ἐπινοήσουν ἀπὸ πουθενὰ κατὰ τῆς πενίας καὶ τῆς πείνης. Τοιαύτην λοιπὸν σκέψιν ὀφείλομεν νὰ κάμνωμεν καὶ ἡμεῖς. Καθὼς δηλαδὴ ἐκεῖνοι ἐργαλεῖα τῆς τέχνης των ἔχουν τὴν σφῦραν, καὶ τὸν ἄκμονα καὶ τὴν πυράγραν καὶ ἄλλα, οὕτω πως καὶ ἡμεῖς ἐργαλεῖα τῆς τέχνης ἔχομεν τὰ προφητικὰ καὶ ἀποστολικὰ βιβλία, καὶ ὅλην τὴν θεόπνευστον καὶ ὠφέλιμον Γραφήν. Καὶ καθὼς ἐκεῖνοι διὰ τῶν ἐργαλείων αὐτῶν διαμορφώνουν ὅλα τὰ σκεύη, ὅσα θὰ ἐλάμβαναν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, οὕτω πως καὶ ἡμεῖς διὰ τῶν Γραφῶν χαλκεύομεν τὴν ἰδικήν μας ψυχήν, καὶ ἂν εἶναι διεστραμμένη τὴν διορθώνομεν, καὶ ἐὰν ἐπαλαιώθη, τὴν ἀνακαινίζομεν. Καὶ ἐκεῖνοι μέν, οἱ τεχνῖται ἕως ἐδῶ μόνον δύνανται νὰ δεικνύουν τὴν τέχνην των, εἰς τὸ νὰ δώσουν δηλ. τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον σχῆμα· διότι βεβαίως τὴν ὕλην τῶν σκευῶν δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ μεταβάλουν, οὐδὲ τὸν ἄργυρον νὰ κάμουν χρυσόν, ἀλλὰ τὰς μορφὰς μόνον αὐτῶν τροποποιοῦν. Δὲν συμβαίνει ὅμως τὸ αὐτὸ καὶ εἰς ἐσέ, ἀλλ' ἔχεις κἄτι περισσότερον ἀπὸ ἐκείνους, διὰ τοῦτο καὶ ξύλινον σκεῦος ἐὰν λάβῃς, θὰ δυνηθῇς ποτε νὰ τὸ κάμῃς χρυσοῦν. Καὶ μάρτυς τούτου εἶναι ὁ Παῦλος, λέγων ὡς ἑξῆς· «εἰς μεγάλην δὲ οἰκίαν δὲν ὑπάρχουν μόνον σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα». Ἐὰν λοιπὸν καθαρίσῃ τις τὸν ἑαυτόν του ἀπὸ ταῦτα, θὰ εἶναι σκεῦος εἰς τιμὴν ἡγιασμένον, καὶ χρήσιμον εἰς τὸν Δεσπότην, διὰ πᾶν ἔργον ἡτοιμασμένον. Ἂς μὴ δεικνύωμεν λοιπὸν ἀμέλειαν ὡς πρὸς τὴν ἀπόκτησιν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἱερῶν Βιβλίων.

Διότι, καθὼς ὅπου εἶναι τοποθετημένα ὅπλα, καὶ ἂν κανεὶς δὲν τὰ μεταχειρίζεται, παρέχουν ὅμως μεγάλην προφύλαξιν εἰς τοὺς κατοικοῦντας ἐντὸς τῆς οἰκίας ἐκείνης, ἐπειδὴ οὔτε λῃσταί, οὔτε κλέπται, οὔτε κἀνεὶς ἄλλος κακοῦργος τολμᾷ νὰ πατήσῃ εἰς αὐτήν· τοιουτοτρόπως καὶ ὅπου

ὑπάρχουν ἅγια βιβλία, πᾶσα διαβολικὴ ἐνέργεια ἐκδιώκεται ἀπ' ἐκεῖ, καὶ μεγάλη παρακίνησις πρὸς τὴν ἀρετὴν παρέχεται εἰς τοὺς κατοίκους τῆς οἰκίας ἐκείνης. Διότι καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ὄψις τῶν βιβλίων περιορίζει ὅπως δήποτε τὴν τάσιν μας πρὸς τὴν ἁμαρτίαν. Διότι, καὶ ἄν ποτε τολμήσωμεν νὰ πράξωμεν κἀνὲν ἐκ τῶν ἠθικῶς ἀπηγορευμένων, καὶ καταστήσωμεν τοὺς ἑαυτούς μας ἀκαθάρτους διά τινος ἁμαρτίας, ἀφοῦ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἴδωμεν τὰ ἱερὰ βιβλία, καταδικάζομεν τότε περισσότερον τοὺς ἑαυτούς μας καὶ γινόμεθα ὀλιγώτερον ἐπιρρεπεῖς εἰς τὸ νὰ περιπέσωμεν καὶ πάλιν εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Ἐὰν δὲ πάλιν ζῶμεν ἐναρέτως, περισσοτέραν καὶ τότε ὠφέλειαν λαμβάνομεν ἐκ τῶν βιβλίων τούτων. Διότι καὶ μόλις νὰ ἐγγίσῃ τις τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, διορθώνει τοῦτο ἀμέσως τὴν διάνοιάν του, καὶ τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ τὰ ἐγκόσμια καὶ δι' αὐτῆς μόνης τῆς θέας αὐτῶν. Ἐὰν δὲ καὶ ἤθελέ τις ἀναγνώσει αὐτὸ μετὰ προσοχῆς, ὥς νὰ εἰσέλθῃ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ἱερὰ ἄδυτα, οὕτω πως καθαρίζεται καὶ γίνεται καλυτέρα, ἐπειδὴ διὰ τῶν γραμμάτων ἐκείνων τοῦ Εὐαγγελίου αὐτὸς ὁ Θεὸς ὁμιλεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀναγνώστου.

Τί λοιπόν, ἐὰν δὲν ἐννοοῦμεν τὰ περιεχόμενα; λέγουν τινές. Βεβαίως, Χριστιανέ μου, καὶ ἂν δὲν ἐννοῇς τὰ ἐμπεριεχόμενα εἰς τὰς ἁγίας Γραφάς, πολὺς ὁ ἁγιασμός σου γίνεται. Ἄλλως τε δὲ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀγνοῇς ὅλα ἐξ ἴσου. Διότι διὰ τοῦτο ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὰ ᾠκονόμησε τὰ πράγματα, ὥστε τελῶναι καὶ ἁλιεῖς καὶ σκηνοποιοὶ καὶ ποιμένες καὶ αἰγοβοσκοὶ καὶ ἀγράμματοι νὰ συντάξωσι τὰ βιβλία ταῦτα, ὥστε κἀνεὶς ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς νὰ μὴ δύναται νὰ καταφεύγῃ εἰς τὴν πρόφασιν ταύτην, διὰ νὰ εἶναι εὐνόητα εἰς ὅλους τὰ λεγόμενα, ὥστε καὶ ὁ τεχνίτης, καὶ ὁ ὑπηρέτης, καὶ ἡ χήρα γυνή, καὶ ὁ ἀμαθέστατος ὅλων τῶν ἀνθρώπων νὰ κερδήσῃ καὶ νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς ἀκροάσεως τῶν Γραφῶν. Διότι ὄχι πρὸς ἐπίδειξιν πολυμαθείας, ἀλλὰ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀναγνωστῶν καὶ ἀκροατῶν τὰ συνέταξαν ὅλα ταῦτα τὰ βιβλία ὅσοι ἐξ ἀρχῆς ἠξιώθησαν νὰ λάβουν τὴν χάριν τοῦ παναγίου Πνεύματος.

Οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Προφῆται κατέστησαν εἰς ὅλους σαφῆ καὶ φανερὰν τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν, ἐπειδὴ ἦσαν κοινοὶ διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης, ὥστε ἕκαστος καὶ μόνος του νὰ δύναται νὰ μανθάνῃ τὰ λεγόμενα ἐκ τῆς ἀναγνώσεως μόνης. Καὶ τοῦτο προαναγγέλλων ὁ προφήτης Ἱερεμίας ἔλεγεν· «ὅλοι θὰ εἶναι διδακτοὶ Θεοῦ, καὶ δὲν θὰ εἴπῃ ὁ καθεὶς εἰς » τὸν πλησίον αὐτοῦ, γνώρισέ μου τὸν Κύριον, διότι ὅλοι θέλουσί με γνω- » ρίσει ἀπὸ τοῦ μικροῦ ἕως τοῦ μεγάλου αὐτῶν». Καὶ ὁ Παῦλος λέγει· «ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου δὲν στηρίζονται εἰς πειστικοὺς λόγους » ἀνθρωπίνης σοφίας, ἀλλ' εἰς ἀπόδειξιν πνεύματος καὶ δυνάμεως», εἰς τὴν ἀπόδειξιν δηλ. τῆς ἀληθείας τῶν λεγομένων μου, τὴν ὁποίαν ἐλάβετε ἐκ τοῦ φωτισμοῦ τῆς ψυχῆς σας ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐκ τῆς θέας τῶν θαυμάτων, τὰ ὁποῖα σᾶς ἀπεκάλυψαν τὴν θείαν δύναμιν.

Διότι εἰς ποῖον δὲν εἶναι φανερὰ ὅλα τὰ τῶν Εὐαγγελίων; Ποῖος δέ, ὅταν ἀκούῃ ὅτι εἶναι μακάριοι οἱ πρᾶοι, μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, καὶ τὰ ἄλλα τὰ παρόμοια, θὰ ἔχῃ ἀνάγκην διδασκάλου διὰ νὰ ἐννοήσῃ κἄτι τι ἐκ τῶν λεγομένων; Ἀλλὰ τὰ λεγόμενα περὶ τῶν σημείων, περὶ τῶν θαυμάτων, καὶ αἱ ἱστορικαὶ διηγήσεις δὲν

εἶναι καὶ εἰς τὸν τυχόντα γνωστὰ καὶ σαφῆ; Πρόσχημα εἶναι ταῦτα καὶ πρόφασις καὶ νωθρότητος δικαιολογίαι.

Δὲν ἐννοεῖς, λέγεις, τὰ περιεχόμενα εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν. Ἀλλὰ πῶς θὰ δυνηθῇς ποτε νὰ τὰ ἐννοήσῃς ἀφοῦ δὲν θέλεις μηδὲ νὰ ἐγκύψῃς ὅπως δήποτε εἰς τὴν ἀνάγνωσιν; Λάβε, ἀδελφέ, ἀνὰ χεῖρας τὸ βιβλίον· ἀνέγνωσε ὅλην τὴν ἱστορίαν, καὶ ἀφοῦ διατηρήσῃς εἰς τὴν μνήμην σου τὰ γνωστά, ἐπανάλαβε πολλάκις τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀσαφῶν καὶ ἀδήλων· καὶ καὶ ἂν δὲν δυνηθῇς νὰ εὕρῃς τὴν ἔννοιαν τοῦ λεγομένου διὰ τῆς συχνῆς ἀναγνώσεως, πήγαινε εἰς τὸν σοφώτερόν σου, ἐλθὲ εἰς τὸν διδάσκαλον, εἰπὲ τὰς ἀπορίας σου περὶ τῶν λεγομένων, δεῖξε πολὺ ἐνδιαφέρον. Καὶ ἄν σε ἴδῃ ὁ Θεός, ὅτι ἔχεις τόσην προθυμίαν, δὲν θὰ παραβλάψῃ τὴν φροντίδα καὶ τὸ ἄγρυπνον ἐνδιαφέρον σου, ἀλλὰ καὶ ἂν δέν σε διδάξῃ ἄνθρωπος ὅ,τι ζητεῖς, αὐτὸς ὁ Θεὸς θά σοι τὸ φανερώσῃ ἐξάπαντος. Ἐνθυμήθητι τὸν εὐνοῦχον τῆς βασιλίσσης τῶν Αἰθιόπων, ὁ ὁποῖος, ἐνῷ ἦτο βάρβαρος, καὶ περιεσπᾶτο ὑπὸ μυρίων φροντίδων, καὶ πανταχόθεν περιεκυκλώνετο ὑπὸ πολλῶν ἀσχολιῶν, καὶ δὲν ἐνόει ὅσα ἀνεγίνωσκεν, ὅμως ἐξηκολούθει νὰ ἀναγινώσκῃ καθήμενος ἐπὶ τῆς ἁμάξης του. Ἐὰν δὲ οὗτος ἐπεδείκνυεν εἰς τὸν δρόμον του τόσην προθυμίαν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, συλλογίσου τί θὰ ἔκαμνεν ὅταν ἦτο εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἐὰν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ὁδοιπορίας αὐτοῦ δὲν ἠνείχετο νὰ μένῃ χωρὶς ἀνάγνωσιν, πολὺ περισσότερον βεβαίως θ' ἀνεγίνωσκεν ὅταν ἐκάθητο εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἐὰν χωρὶς νὰ ἐννοῇ τίποτε ἐξ ὅσων ἀνεγίνωσκε, δὲν ἄφινε τὴν ἀνάγνωσιν, πολὺ περισσότερον θὰ ἔπραττε τοῦτο ἀφοῦ ἔμαθε νὰ ἐννοῇ τὰ ἀναγινωσκόμενα. Διότι, ὅτι δὲν ἐνόει ὅσα ἀνεγίνωσκεν, ἄκουσον τί λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Φίλιππος· «ἆρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; Καὶ ἐκεῖνος ὅταν ἤκουσε ταῦτα, δὲν ἠρυθρίασεν, οὐδὲ τὸ ἐθεώρησεν ἐντροπήν του, ἀλλ' ὡμολόγησε τὴν ἄγνοιάν του, καὶ λέγει· «πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, ἐὰν μή τις ὁδηγήσῃ με;» Πῶς θὰ δυνηθῶ νὰ ἐννοῶ, ἐὰν δέν με ὁδηγήσῃ τις; Ἐπειδὴ λοιπόν, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀκόμη ὁδηγόν, ἀνεγίνωσκε τόσον διὰ τοῦτο εὗρε ταχέως ἄνθρωπον νὰ τὸν χειραγωγήσῃ. Εἶδε τὴν προθυμίαν αὐτοῦ ὁ Θεός, ἀπεδέχθη τὴν ἐπίμονον αὐτοῦ προσπάθειαν, καὶ ἔστειλεν εἰς αὐτὸν ἀμέσως διδάσκαλον, τὸν Φίλιππον. Ἀλλὰ δὲν εἶναι παρὼν τώρα ὁ Φίλιππος; Ἀλλ' εἶναι παρὸν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐκίνησε τὸν Φίλιππον. Ἄς μὴ παραμελῶμεν λοιπόν, ἀγαπητοί, τὴν σωτηρίαν ἡμῶν. «Ταῦτα πάντα ἐγράφη δι' ἡμᾶς πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν».

Μεγάλη ἀσφάλεια διὰ νὰ μὴ ἁμαρτάνῃ τις εἶναι ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἁγίων Γραφῶν, μέγας κρημνὸς καὶ βαθὺ βάραθρον ἡ ἄγνοια τῶν Γραφῶν, μεγάλη προδοσία τῆς σωτηρίας εἶναι τὸ νὰ μὴ γνωρίζῃ τις τίποτε ἀπὸ τὸν θεῖον νόμον. Τοῦτο καὶ αἱρέσεις ἐγέννησε, τοῦτο καὶ βίον διεφθαρμένον ἐπέφερε, τοῦτο ἔκαμε τὰ ἄνω κάτω. Διότι ἀδύνατον, ἀδύνατον εἶναι νὰ μείνῃ τις χωρὶς ὠφέλειαν, ὅταν συχνάκις καὶ ἐπισταμένως ἀναγινώσκῃ τὰς Γραφάς.

Ταῦτα ἐκήρυττεν ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος. Ταῦτα συνιστῶμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τοὺς σημερινοὺς Χριστιανούς μας· «Οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστι τινὰ σωθῆ-
» ναι μὴ συνεχῶς ἀναγνώσεως ἀπολαύοντα πνευματικῆς».